

نقش اوقات فراغت بر رشد اجتماعی خانواده

فاطمه میرزائی

www.ketab.ir

سرشناسه	: میرزایی، فاطمه، ۱۳۴۱-
عنوان و نام پدیدآور	: نقش اوقات فراغت بر رشد اجتماعی خانواده/ فاطمه میرزایی
مشخصات نشر	: تهران: ویهان، ۱۳۹۸
مشخصات ظاهری	: ۸۸ص
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۵۹۱-۹۹-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: اوقات فراغت
موضوع	: Leisure
موضوع	: نوجوانان - - روان شناسی
موضوع	: Adolescent psychology
موضوع	: جامعه اجتماعی - - جنبه های روان شناسی
موضوع	: Community development -- Psychological aspects
موضوع	: خانواده - - جنبه های جامعه شناسی
موضوع	: Families -- Sociological aspects
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۸۵۶۲۰۶

عنوان کتاب	: نقش اوقات فراغت بر رشد اجتماعی خانواده
ناشر	: انتشارات ویهان
مؤلف	: فاطمه میرزایی
ویراستار	: فاطمه کرد
مدیر تولید	: انتشارات ویهان
صفحه آرا	: زهرا کرد
طراح جلد	: درنیک هوسپیان
شمارگان	: ۱۰۰۰ جلد
ناظر چاپ	: امیر بهاری
قیمت	: ۲۵۰۰۰ تومان

شابک:

978-622-6591-99-7

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

دفتر پخش: تهران، خیابان جمهوری روبروی اورژانس تهران پاساژ خاچویی پلاک ۳۵

شماره های تماس: ۰۹۱۲۵۲۷۹۲۴۸-۰۹۱۹۶۸۳۷۱۵۲-۶۶۱۷۵۷۹۱

انسان موجودی اجتماعی است که برای زندگی کردن و داشتن زندگی مفید، تعامل و برقراری روابط با محیط، و برخورداری از مهارت‌های و ویژگی‌های مورد نیاز برای تحقق هدف ذکر شده، لازم و ضروری است، زیرا این تعاملات و روابط، تنها راه ممکن برای تامین نیازهای زندگی است و تنها راه داشتن تعاملات و روابط صحیح، داشتن ویژگی‌هایی مانند رشد اجتماعی است، بنابراین لازم است که به طور پیوسته و مداوم، در جهت تقویت مهارت‌ها، به منظور رفع نیازهای متنوع خود با گروه‌های اجتماعی و دیگر انسان‌ها در تعامل و ارتباط باشد. از مهمترین روابط، در زندگی، روابط خانوادگی است (حمیدی، حسینی مکوند و محمد حسینی، ۲۰۱۰) چرا که روابط والد - فرزندی در دوران نوجوانی، مهمترین منبع رشد اجتماعی و هیجانی انسان است (کولینزا، ۲۰۰۶)، زیرا خانواده، مهمترین عامل موثر بر رشد روانی - اجتماعی فرزندان (گالارین و آلونسو، ۲۰۱۲) و محل اصلی پرورش انسان است (استرانگ، دواوت، ۲۰۱۱، ۲).

عوامل زیادی بر رشد اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر دارد و پژوهش‌های زیادی در این زمینه انجام شده است که هر یک به تاثیر تغییرمایی اشاره کرده اند ولی با توجه به نقش و اهمیت رشد اجتماعی در کیفیت بخشی به زندگی و تحصیل و اجتماعی انسان، دو متغیر مهمی که می‌تواند بسیار موثر واقع شود و در پژوهش‌هایی نیز به صورت جزئی به آن‌ها پرداخته شده است، خانواده و حمایت‌های اجتماعی خانواده و اوقات فراغت و چگونه استفاده از اوقات فراغت است که به منظور بهبود وضعیت و تربیت راه کارهایی به تیم تعلیم و تربیت رسمی و غیر رسمی جامعه، پژوهش حاضر به بررسی نقش خانواده و حمایت‌های اجتماعی خانواده و اوقات فراغت و چگونه استفاده از اوقات فراغت دانش‌آموزان، در رشد اجتماعی آنها پراخته است.

انسان برای اینکه بتواند به حیات خود در اجتماع ادامه دهد، باید با مسوالت سازگاری و همنوایی داشته باشد. عدم سازگاری و همنوایی نوجوانان با سایر افراد جامعه بیشتر ناشی از عدم رشد یافتگی کامل اجتماعی آنهاست. این امر می‌تواند در داز مدت شیرازه نظام اجتماعی را بر هم زند. داشتن روابط صحیح، سالم و مثبت با دیگران می‌تواند کلید رشد و کمال آدمی باشد. دانش‌آموزانی که رشد اجتماعی آنها دچار مشکل می‌شود باید در گذشته آنها به جستجو پرداخت. از نظر جامعه‌شناسان یک پدیده زمانی به مسئله اجتماعی

¹ Collins

² Gallarrin & Alonso

³ Strong, DeVault & Cohen

تبدیل می شود که بخش وسیعی از افراد جامعه را در بر گیرد و اکثر افراد از آن رنج ببرند. امروزه ناسازگاری، بی مسئولیتی، عدم رعایت هنجارهای اجتماعی، همکاری و مشارکت جوانان از جمله نگرانی های عمده ای است که در محافل مختلف علمی مورد بحث قرار می گیرد. عدم ناسازگاری جوانان ناشی از جامعه پذیری ناقص و عدم رشد اجتماعی کافی آنهاست که موجب شده است افراد نتوانند قواعد رفتارهای اجتماعی را فرا گیرند. از طرف دیگر دلیل پرخاشگری های دانش آموزان، عدم شرکت آنها در کارهای گروهی و عدم رعایت هنجارها توسط آنها را که یک معضل عمده در جامعه است می توان توأم با نبودن رشد عاطفی و اجتماعی دانست. خانواده اولین پایه گذار شخصیت و ارزش ها و معیارهای فکری است که نقش مهمی در تعیین سرنوشت و خط مشی زندگی آینده فرد دارد و اخلاق و صحت و سلامت روانی و اجتماعی فرد در گرو آن است، خانواده اولین و مهم ترین نقش را در رشد شخصیت و اجتماعی شدن فرد بر عهده دارد، حمایت های خانواده در کودکی موجبات فراهم آوری آرامش و آرامش در کودک و رشد اجتماعی مطلوب و تقویت اعتماد به نفس می شود که این امر فرصت سازگاری بیشتر با محیط بدست می آورد و آماده پذیرش مسئولیت ها و نقش های گوناگون در مراحل بعدی زندگی می شود و برعکس. (خلیلی، ۱۳۷۹).

بررسی ادبیات موضوع نشان می دهد که عامل زیادی بر رشد اجتماعی انسان بخصوص در دوره ای که فرزند یا فرزندان به سن نوجوانی می رسند، تاثیر دارد. خانواده و حمایت های اجتماعی خانواده، اینکه تکیه گاه نوجوان که خانواده او در فرآیند زندگی چگونه فرد را مورد حمایت قرار می دهند که حاصل آن آرامش روانی است و همچنین مهارت های برنامه ریزی نوجوان در چرخه زندگی به چه صورت است که بتواند در فرآیند زندگی اوقات فراغت خود را به گونه ای تکمیل کند که موجب نشاط و شادابی و حرکت به رشد و تعالی او شود. لذا توجه به این دو متغیر بسیار ضروری است.

فراغت در لغت به معنای آسایش، آسودگی، آسوده شدن از کار روزانه و غیر آن معنا شده است. اصولاً اوقات فراغت فرصت هایی است که انسان مسئولیت پذیر هیچ گونه تکلیف یا کار موظفی را عهده دار نبوده، زمان در اختیار اوست تا با میل و انگیزه شخصی به امر خاصی بپردازد. در تعریف اوقات فراغت مفهوم رضایت، انگیزه و عامل انتخاب نقش اساسی دارد. در حقیقت بارزترین ویژگی اوقات فراغت این است که انسان از روی رضایت باطنی و انگیزه شخصی، از میان مجموعه متنوع و گسترده ای از فعالیت ها به اختیار خویش یکی را بر میگزیند. (افروز، ۱۳۸۰)

کارشناسان علوم اجتماعی، اوقات فراغت را معیار مناسبی برای تشخیص سلامت و استحکام ساختار تربیتی جامعه می‌دانند. از این رو، بهره‌برداری شایسته از زمان‌های فراغت، جامعه را به سوی سازندگی اخلاقی و شکوفایی اقتصادی هدایت می‌کند و در مقابل، استفاده نامناسب از این فرصت‌ها، ناهنجاری‌های اجتماعی را بیشتر خواهد کرد. با توجه به برنامه ریزی‌های صورت گرفته گذراندن اوقات فراغت در دوران نوجوانی به خصوص در مقطع متوسطه شامل برنامه ریزی‌های انجام شده توسط مسئولین و گذراندن اوقات خود در کلاسهای آموزشی علمی، فرهنگی و هنری می‌باشد. در جامعه ما، همواره میان مسئله اوقات فراغت و جوانان ارتباطی تنگاتنگ وجود دارد. دوران جوانی و نوجوانی که آمیزه‌ای شیرین، سگراف از شور و شعور، اندیشه و احساس و فعالیت برای رسیدن به آرزوها و هدف‌هاست، از مهم‌ترین روزهای زندگی یک فرد به شمار می‌رود. پس درمی‌یابیم که اوقات فراغت، زمینه مناسبی را به شکل‌گیری حس رضایت و توان انتخاب‌گری در هر فرد است؛ امری که لازمه، حساسیت‌لال و خودشکوفایی آدمی است و این امر به نوبه خود، در رشد اخلاقی و فکری افراد اجتماع نیز مؤثر است. اگر برنامه‌های اوقات فراغت با جهت‌گیری سودمند و سالم انتخاب شود، بسیاری از نابسامانی‌های روحی و جسمی مردم درمان می‌یابد و خلاقیت‌های فردی و اجتماعی به‌ر خواهد آمد. (اکبری، ۱۳۹۴).

انسان موجودی اجتماعی است که برای زندگی کردن و داشتن زندگی مفید، تعامل و برقراری روابط با محیط، و برخورداری از مهارت‌های و ویژگی‌های مورد نیاز برای تحقق هدف ذکر شده، لازم و ضروری است، زیرا این تعاملات و روابط، تنها راه ممکن برای تأمین نیازهای زندگی است و تنها راه داشتن تعاملات و ارتباط صحیح، داشتن ویژگی‌هایی مانند رشد اجتماعی است، بنابراین لازم است که به طور پیوسته و مداوم، در جهت تقویت مهارت‌ها، به منظور رفع نیازهای متنوع خود با گروه‌های اجتماعی و دیگر انسان‌ها در تعامل و ارتباط باشد. از مهمترین روابط، در زندگی، روابط خانوادگی است (حمید، حنیعی می‌کوند و محمدحسینی، ۲۰۱۰) چرا که روابط والد - فرزندی در دوران نوجوانی، منبع رشد اجتماعی و هیجانی انسان است (کولینز، ۲۰۰۶)، زیرا خانواده، مهمترین عامل مؤثر بر رشد روانی - اجتماعی فرزندان (گالارین و آلونسو، ۲۰۱۲) و محل اصلی پرورش انسان است (استرانگ، دوال و کوهن، ۲۰۱۱).

عوامل زیادی بر رشد اجتماعی دانش‌آموزان تأثیر دارد و پژوهش‌های زیادی در این زمینه انجام شده است که هر یک به تأثیر متغیرهایی اشاره کرده‌اند ولی با توجه به نقش و اهمیت رشد اجتماعی در کیفیت بخشی به زندگی تحصیلی و اجتماعی انسان، دو متغیر مهمی که می‌تواند بسیار مؤثر واقع شود و در پژوهش‌هایی نیز به صورت جزئی به آن‌ها پرداخته

شده است، خانواده و حمایت های اجتماعی خانواده و اوقات فراغت و چگونه استفاده از اوقات فراغت است که به منظور بهبود وضعیت موجود و ارائه راه کارهایی به تیم تعلیم و تربیت رسمی و غیر رسمی جامعه، پژوهش حاضر به بررسی نقش خانواده و حمایت های اجتماعی خانواده و اوقات فراغت و چگونه استفاده از اوقات فراغت دانش آموزان، در رشد اجتماعی آنها پرداخته است.

فهرست

صفحه	عنوان
۹	مقدمه
۱۵	فصل اول
۱۵	مبانی نظری رشد
۱۹	فصل دوم
۱۹	رشد اجتماعی نوجوان از دیدگاه جامعه‌شناسی
۲۱	فصل سوم
۲۱	مفهوم رشد اجتماع
۲۷	فصل چهارم
۲۷	مراحل رشد روانی - اجتماعی
۲۸	نخستین علائم رشد اجتماعی
۲۹	ارتباط میان رشد اجتماعی و رشد فردی
۲۹	ابعاد رشد اجتماعی
۳۳	نقش گروه همسالان:
۳۵	فصل پنجم
۳۵	عوامل موثر در رشد اجتماعی نوجوان
۳۶	ویژگی‌های انسان رشد یافته اجتماعی
۳۶	عوامل تفاوت در رشد اجتماعی
۳۷	فرایندهای رشد اجتماعی
۳۷	اختلالات رشد اجتماعی
۳۸	مسئولیت بزرگسالان در برابر رشد اجتماعی نوجوان
۳۹	تاثیر خانواده بر رشد اجتماعی دانش‌آموزان
۴۳	فصل ششم:
۴۳	نظریه پیاژه و رشد
۴۳	نظریه پیاژه

۴۵.....	ارتباط میان نظریه ها
۴۵.....	نظریه اریک اریکسون:
۴۹.....	فصل هفتم:
۴۹.....	حمایت خانواده و نوجوان
۵۱.....	فصل هشتم:
۵۱.....	اوقات فراغت نوجوان
۵۲.....	تعریفهای اوقات فراغت
۵۹.....	فصل نهم:
۵۹.....	نظریه های مرتبط با اوقات فراغت
۵۹.....	اوقات فراغت از دیدگاه اسلام
۶۰.....	اوقات فراغت از نظر فیلسوفان و جامعه شناسان
۶۰.....	نظریه کارکردگرایی اوقات فراغت
۶۹.....	فصل دهم:
۶۹.....	اوقات فراغت و دختران و پسران
۷۰.....	عوامل کلیدی در فراغت
۷۲.....	تاثیر اوقات فراغت بر رشد اجتماعی دانش آموزان
۷۳.....	روش های گذراندن اوقات فراغت دانش آموزان
۷۹.....	منابع و مآخذ
۷۹.....	منابع
۷۹.....	منابع فارسی
۸۵.....	منابع غیر فارسی